

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE**

*Investigații semantice și pragmatice
în domeniul actului de vorbire al aserțiunii*

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Veress Carol**

**Student-doctorand:
Gergely Péter-Alpár**

2019

Cuprins

1. Introducere.....	4
1.1. Confesiune	4
1.2. In medias res	6
1.3. Noțiunea semiozei	7
1.3.1. Dimensiunile semiozei.....	8
1.3.2. Sintaxă, semantică, pragmatică	9
1.4. Cele patru surse ale tezei prezentate în lucrare	11
1.4.1. Logica modernă și începuturile semanticii – Gottlob Frege	12
1.4.2. Prima formulare a teoriei actelor de vorbire – John L. Austin	14
1.4.3. Teoria semnificației ca teoria actelor de vorbire – John R. Searle	15
1.4.4. Semnificație și intenție – Herbert Paul Grice	17
1.5. Semantică versus pragmatică	18
1.6. Teza lucrării	21
1.7. Sinteză	21
2. Teoria adevărului corespondență	22
2.1. Adevărul logic.....	24
2.2. Formularea intuitivă a teoriei adevărului corespondență.....	27
2.3. Adevărul arhaic	27
2.4. Platon.....	29
2.5. Aristotel. Formularea clasică a teoriei adevărului corespondență.....	30
2.6. Ludwig Wittgenstein și Bertrand Russell	35
2.7. Sinteză	37
3. De la teorii ale adevărului la teoria actelor de vorbire.....	38
3.1. Teoria despre adevăr a lui Peter Strawson propusă în revista <i>Analysis</i>	38
3.2. Teoria despre adevăr a lui John Austin.....	41
3.3. Critica pe care Strawson o îndreaptă împotriva lui Austin	43
3.4. Evaluarea argumentelor	45
3.4.1. Argumentele lui Austin.....	45
3.4.2. Searle contra Strawson.....	46
3.5. Sinteză	50
4. Teoria actelor de vorbire	51
4.1. Formularea teoriei actelor de vorbire – J. L. Austin.....	51
4.2. Dezvoltarea teoriei actelor de vorbire – J. R. Searle	58
4.3. Sinteză	64
5. Actele propoziționale.....	65
5.1. Actul de referire	65
5.1.1. Poziția anterioară a lui Gottlob Frege și critica acesteia	65
5.1.2. Frege despre semnificație.....	69
5.1.3. Teoria descripțiilor a lui Bertrand Russell	71
5.1.3.1. Interpretarea lui Russell la Frege.....	74
5.1.3.2. Soluția lui Russell.....	76
5.2. Actul de predicare	80

5.2.1. Predicatele și universalele/universalii	80
5.2.2. Poziția lui Searle.....	83
5.3. Sinteză	85
6. Abordarea formală a limbii	86
6.1. Gramatica logicii și semantica	88
6.1.1. Logica propozițiilor	89
6.1.2. Logica predicatelor	103
6.2. Cu ce ne ajută abordarea formală a limbii?.....	104
6.3. Sinteză	105
7. Pragmatica limbii.....	106
7.1. H. P. Grice despre semnificație	106
7.2. Critica lui Searle împotriva teoriei semnificației enunțate de Grice.....	110
7.2.1. Prima greșeală a lui Grice	110
7.2.2. A doua greșeală a lui Grice	111
7.3. Propunerile de soluționare ale lui Searle.....	112
7.4. Completarea teoriei semnificației – H. P. Grice.....	115
7.5. Expunerea teoriei lui Grice și a modului de funcționare a acesteia.....	116
7.6. Teoria implicaturilor conversaționale.....	117
7.7. Dificultatea de a înțelege limbajul ca pe un sistem formal	122
7.8. Rezolvarea problemelor propusă de Grice.....	122
7.9. Sinteză	124
8. O remarcă asupra analizei actului ilocuționar a aserțiunii.....	125
8.1. Un exemplu	125
8.2. Critica și răspunsurile la critică.....	128
8.3. Încă o dată despre semnificație	131
8.4. Știință și logică.....	133
8.5. Rom Harré și retorica textului științific	135
8.6. Robert Brandom și responsabilitatea justificativă a aserțiunii	137
8.7. O revenire la exemplu.....	139
8.8. Sinteză	141
9. Concluzii.....	142
Bibliografie.....	146

Cuvinte-cheie

asertiune, actele de vorbire, semantică, teoria adevărului corespondență, actul de referire, actul de predicare, logică, pragmatică, semnificație

Investigații semantice și pragmatice în domeniul actului de vorbire al aserțiunii

Rezumat

Potrivit definiției lui Charles W. Morris limba este un sistem de semne elaborat, iar omul este o ființă care folosește semne. Scopul lui Morris a fost crearea unui sistem de semne care să-i permită să explice funcționarea limbii, astfel contribuind la o mai bună înțelegere a acesteia. Noțiunea centrală a analizei lui Morris a fost noțiunea de semioză, un termen care desemnează orice situație în care ceva funcționează ca semn.

Lucrarea mea se bazează pe definiția semiotică a limbii concepută de Morris, și pe baza acestei concepții am făcut o distincție între cele trei dimensiuni ale limbii: dimensiunea sintactică, cea semantică și cea pragmatică. Aceste trei dimensiuni ale limbii se suprapun, și consideră limba din diferite puncte de vedere. Sintaxa tematizează limba din perspectiva raportului ce se stabilește între semne, semantica are ca obiectiv al cercetării legătura dintre semne și lucrurile pe care acestea le desemnează, în vreme ce pragmatica pune accentul pe relația dintre semne și utilizatorii semnelor.

În lucrarea mea am analizat actul de vorbire al aserțiunii pe baza diverselor considerații semantice și pragmatice. Pe parcursul analizei am vrut să atrag atenția asupra a două aspecte. Pe de o parte, am dorit să accentuez faptul că în procesul de cercetare lingvistică nu se poate stabili o limită riguroasă între dimensiunea semantică și cea pragmatică; pe de altă parte am vrut să scot în evidență faptul, că dimensiunea semantică și cea pragmatică a limbii sunt complementare, nicidecum concurente.

În primul capitol am descris cele patru surse care stau la baza lucrării de față. Prima sursă o constituie reflecțiile lui Gottlob Frege asupra limbii. În cazul limbajelor naturale ambiguitatea unor cuvinte și expresii l-a determinat pe Frege să creeze un sistem formal în așa

fel încât fiecărui semn să corespundă numai și numai o singură semnificație. Această idee a lui Frege stă la baza logicii moderne și a semanticii formale.

A doua sursă o constituie observațiile lui John L. Austin care au dus la formularea teoriei actelor de vorbire. Cercetând afirmațiile, Austin a observat, că în cazul unor afirmații criteriul pe baza căruia în mod tradițional clasificăm unele propoziții ca fiind adevărate și altele ca fiind false, nu se aplică. Caci sunt unele propoziții care nu sunt nici adevărate, nici false. Acestea sunt propoziții cu ajutorul cărora nu realizăm de fapt o descriere a lumii, ci pe care le utilizăm acționând. Austin a numit propozițiile descriptive constative, în vreme ce, pe cele cu ajutorul cărora realizăm anumite acțiuni performative.

A treia sursă ce stă la baza lucrării de față este opera lui John R. Searle, cel care a dezvoltat teoria lui Austin. Searle este de acord cu concluziile lui Austin, anume că fiecare enunț este un act de punere în practică a anumitor acțiuni și astfel definește utilizarea limbii ca o formă specifică de comportament guvernată de reguli. Concluzia cea mai importantă a ipotezei lui Searle este faptul că tratează teoria limbajului ca parte a teoriei acțiunii.

A patra sursă de care m-am folosit, este concepția lui Herbert Paul Grice despre semnificație. La rădăcina distincției dintre semnificația naturală și semnificația non-naturală se află conceptul de intenție. După părerea sa, de multe ori, semnificația enunțurilor poate fi explicată prin intenția vorbitorului, și astfel intenția vorbitorului joacă un rol cheie în înțelegerea funcționării limbii.

În capitolul al doilea, ca rezultat al considerațiilor semantice privind aserțiunea, am prezentat pe larg teoria adevărului corespondență. În acest capitol am formulat definiția intuitivă a teoriei adevărului corespondență, conform căreia o propoziție este catalogată ca fiind adevărată, dacă descrie lumea în mod corespunzător realității. Teoria presupune relația de corespondență între lume și propoziție. Schițarea teoriei adevărului corespondență a fost importantă în măsura în care semantica se bazează pe cercetarea raporturilor dintre semne și lucrurile desemnate prin semne. Astfel întrebarea centrală a semanticii se referă la modul în care semnele desemnează lucrurile, iar în cazul propozițiilor la adevărul lor.

Capitolul al treilea este de fapt o continuare a celui de-al doilea. În cadrul acestuia am prezentat argumentele disputei despre adevăr dintre Strawson, Austin și Searle. Am arătat cum disputa despre adevăr a stat la baza formulării teoriei actelor de vorbire. Disputa ne-a atras atenția asupra faptului, că vorbind despre propoziții, corespondența lor cu realitatea nu este singurul criteriu pe baza căruia categorizăm propozițiile. Există cel puțin un alt aspect care subliniază natura lor performativă.

În capitolul al patrulea am prezentat teoria actului de vorbire, teorie care accentuează

ideea propozițiilor ca instrumente cu ajutorul cărora acționăm. Mai întâi am descris teoria așa cum a fost ea concepută de John L. Austin, iar apoi modul în care a fost dezvoltată de John R. Searle.

Analiza actelor de referire și de predicare (capitolul cinci) și partea lucrării ce prezintă analiza logică întregesc partea despre teoria adevărului corespondență. În abordarea actelor de referire și de predicare am pătruns în interiorul propoziției. În cazul expresiei referențiale, am observat cum aceasta desemnează în lume subiectul logic al enunțului, iar în cazul expresiilor predicative, modul cum acestea circumscriu entitatea desemnată de expresia referențială.

Capitolul șase este partea dedicată logicii și ne arată modul funcționării unui sistem formal. În sistemul formal al logicii atașăm valori semantice la categoriile de bază ale gramaticii logice: numelor le atașăm lucruri, iar propozițiilor, valori de adevăr. Aici am scos în evidență două operațiuni, care și în cazul unui sistem formal ca logica, leagă semantica de pragmatică. Aceste două operațiuni sunt valuarea și interpretarea. Valuarea este operațiunea care asignează valori expresiilor ambigue aflate într-o propoziție, și prin aceasta ne și dă interpretarea propozițiilor. În cazul limbajelor naturale vorbitorul însuși face valuarea, de cele mai multe ori pe baza contextului. Deși logica formală și semantica sunt caracterizate de lipsa contextului, totuși se pare că, prin operațiunea de valuare surprindem de fapt contextul enunțurilor.

Spre deosebire de dimensiunea semantică, dimensiunea pragmatică a limbii se caracterizează prin dependența de context. Disputa Strawson–Austin ne lămurește în legătură cu folosirea în funcție de context a limbii. Acolo s-a conturat ideea că, în funcție de context, prin rostirea enunțurilor, nu numai că descriem realitatea, ci mai facem și altceva. De exemplu, ne exprimăm acordul cu discursul rostit anterior sau considerăm a fi veridice cele spuse, etc. În cadrul teoriei referitoare la actul de vorbire, Austin și Searle au dezvoltat în întregime această idee. În înțelesul lor, vorbirea concordă cu acțiunea.

În ultimele două capitole ale lucrării (capitolele șapte și opt) am analizat ideile lui Grice și Searle, și pe baza ideilor lor am prezentat problema semnificației, așa cum a apărut ea în dimensiunea pragmatică a limbii.

Când vine vorba de semnificația enunțurilor, Searle tinde să se sprijine pe ideea semnificației definită de convenții. Grice, pe de altă parte, se bazează puternic pe caracterul contextual al dimensiunii pragmatice, și în încercarea sa de a explica semnificația, ne prezintă o listă lungă de argumente. Astfel, ne prezintă teoria lui despre semnificația vorbitorului definită de intențiile vorbitorului, concepția lui despre comunicare guvernată de principiul cooperativ, și ideea lui despre conversație definită și influențată de maximele conversaționale

și implicaturi.

Drept contribuție personală la cercetarea acestei teme am formulat, în ultimul capitol al lucrării (capitolul opt), o observație critică cu privire la descrierea aserțiunii actului ilocuționar al lui Searle. Acesta, în condițiile preparatorii ale actului aserțiunii și în discuțiile privind condițiile de sinceritate și de esență, afirmă următoarele: dacă un vorbitor face o afirmație, atunci pe de o parte are o serie de argumente în sprijinul afirmației, pe de altă parte, crede ceea ce a afirmat, iar în al treilea rând, garantează că afirmația sa reprezintă ceva veridic. Acestea fiind spuse, Searle remarcă, că este acceptabil a spune, că vorbitorul prin afirmație se referă numai la un anumit lucru, despre care nu ține neapărat să își convingă ascultătorul.

Pe baza concepțiilor lui H. P. Grice, Rom Harré și Robert Brandom despre aserțiune, argumentare și inferență, am încercat să arăt, că luând în considerare premisele enumerate de Searle, nu am accepta cu plăcere observația sa privind lipsa intenției vorbitorului de a convinge ascultătorul. Prin faptul că Searle acceptă existența realității independente de mintea noastră și acceptă și teoria adevărului corespondență, cred, că actul ilocuționar al aserțiunii este plasat într-un context epistemologico-științific, în care problema adevărului nu apare ca una indiferentă. Luând în considerare ideea teleologiei comunicării a lui Grice, punctul de vedere al lui Harré despre retorica argumentării științifice și ideea lui Brandom despre responsabilitatea justificativă legată de afirmații, înclin a crede, că unul din scopurile utilizării serioase a limbii, dacă nu singurul, este formularea adevărului. Dacă lucrurile se petrec astfel, atunci presupunem, că vom fi întotdeauna gata să argumentăm propriile propoziții în scopul de a le dovedi caracterul adevărat, și astfel, în calitate de vorbitori posedăm intenția de a ne convinge audiența.

Bibliografie

- ARISZTOTELÉSZ: *Hermeneutika*. Ford. Rónafalvi Ödön. Kossuth Kiadó, Budapest, 1994.
- ARISZTOTELÉSZ: *Metafizika*. Ford. Halasy-Nagy József. Lectum Kiadó, Szeged, 2002.
- AUSTIN, J. L.: Truth. In uő: *Philosophical Papers*. Oxford University Press, Oxford, 1961. 85–101.
- AUSTIN, J. L.: Unfair to Facts. In uő: *Philosophical Papers*. Oxford University Press, Oxford, 1961. 102–122.
- AUSTIN, John L.: *Tetten ért szavak*. Ford. Pléh Csaba. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.
- BRENTANO, Franz: *Despre multipla semnificație a ființei la Aristotel*. Trad. Ion Tănăsescu. Humanitas, București, 2003.
- BRANDOM, Robert: Asserting. *Noûs*. 1983. 17/4. 637–650.
- CHOMSKY, Noam: *Mondattani szerkezetek. Nyelv és elme*. Ford. Zólyomi Gábor. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- CRIVELLI, Paolo: *Aristotle on truth*. Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
- DETIENNE, Marcel: *The Masters of Truth in Archaic Greece*. Zone Books, New York, 1999.
- DRĂGHICI, Virgil: *Logică tradițională/clasică/modală*. Editura Fundației Studiilor Europene, Cluj-Napoca, 2007.
- DUMMETT, Michael: *A metafizika logikai alapjai*. Ford. Szalai Miklós, Csaba Ferenc. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
- FARKAS Katalin–KELEMEN János: *Nyelvfilozófia*. Áron Kiadó, Budapest, 2002.
- FREGE, Gottlob: Fogalomírás. A tiszta gondolkodás formulanyelve, az aritmetika nyelvének mintája szerint. In uő: *Logikai vizsgálódások. Válogatott tanulmányok*. Ford. Bimbó Katalin. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 15–73.
- FREGE, Gottlob: Jelentés és jelölet. In uő: *Logikai vizsgálódások. Válogatott tanulmányok*. Ford. Bimbó Katalin. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 118–147.
- GERGELY P. Alpár: Hogyan beszéljünk az igazságról? Az Austin–Strawson vita alapfogalmi és érvei. In Veress Károly (szerk.): *Az igazság történései. Hermeneutikai és alkalmazott filozófiai kutatások*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014. 9–22.
- GERGELY P. Alpár: John L. Austin és John R. Searle igazságfelfogása. *Erdélyi Múzeum*. 2014. 3. 78–84.
- GERGELY P. Alpár: Grice jelentéselméletének searle-i kritikája. *Erdélyi Múzeum*. 2015. 4. 148–155.

- GERGELY P. Alpár: Herbert Paul Grice a jelentésről. (Néhány észrevétel). *Erdélyi Múzeum*. 2016. 4. 82–92.
- GERGELY P. Alpár: A referálás beszédaktusa. *Erdélyi Múzeum*. 2017. 4. 115–126.
- GERGELY P. Alpár: Megjegyzés az asszerció illokúciós aktusának elemzéséhez. *Erdélyi Múzeum*. 2018. 4. 125–134.
- GRICE, Herbert Paul: Társalgás és logika. In uő: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 27–42.
- GRICE, Herbert Paul: Beszélői jelentés és szándékok. In uő: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 82–110.
- GRICE, Herbert Paul: Beszélői jelentés, mondatjelentés és szójelentés. In uő: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 111–130.
- GRICE, Herbert Paul: Jelentés. In uő: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 194–204.
- GRICE, Herbert Paul: Még egyszer a jelentésről. In uő: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 253–268.
- GRICE, Herbert Paul: *Tanulmányok a szavak életéről*. Ford. Bárány Tibor et al. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.
- GYURIS Beáta–MALECZKI Márta–VARASDI Károly: *Formális szemantika*. JATEPress, Szeged, 2008.
- HAACK, Susan: *Philosophy of Logics*. Cambridge University Press, Cambridge, 1978.
- HALBACH, Volker: *The Logic Manual*. Oxford University Press, Oxford, 2013.
- HARRÉ, Rom: Meggyőzés és manipulálás. In Pléh Csaba–Siklaci István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 627–641.
- HEIDEGGER, Martin: *Lét és idő*. Ford. Vajda Mihály. Gondolat, Budapest, 1989.
- KÁLMÁN László–RÁDAI Gábor: *Dinamikus szemantika*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- KELLY, Jeremy: The Purification of Correspondence: Re-examining the Austin–Strawson Debate. *Florida Philosophical Review*. IX/1. 2009, 29–39.
- KIRKHAM, Richard L.: *Theories of Truth. A Critical Introduction*. MIT Press, h. n., 2001.
- KNEALE, William–KNEALE, Martha: *A logika fejlődése*. Ford. Hársing László et al. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987.
- MADARÁSZ Tiborné–PÓLOS László–RUZSA Imre: *A logika elemei*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
- MÁRTON Miklós: A referencia problémái. *Kellék*. 2005. 27–28. 141–163.
- MATES, Benson: Austin, Strawson, Tarski és az igazság. In Alfred Tarski: *Bizonyítás és*

- igazság. *Válogatott tanulmányok*. Ford. E. Bártfai László, Bimbó Katalin. Gondolat, Budapest, 1990. 438–460.
- MCGINN, Colin: Grice's Theory of Speaker Meaning. In uő: *Philosophy of Language. The Classics Explained*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2015. 191–202.
- MORRIS, Charles W.: A jelemélet megalapozása. In Horányi Özséb–Szépe György (szerk.): *A jel tudománya*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1975. 43–92.
- PAGIN, Peter: Assertion. (SEP) In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.): URL = <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/assertion/>.
- PLATÓN: *A szofista*. Ford. Kövendi Dénes, Bene László. Atlantisz. Budapest. 2006.
- PLÉH Csaba: A szaván fogott szó. In: John L. Austin: *Tetten ért szavak*. Akadémiai Kiadó, 1990. 7–25.
- POLLOCK, John L.: *Technical Methods in Philosophy*. Westview Press, Boulder, Colorado, London, England, 1990.
- PRIEST, Graham: *In Contradiction. A Study of the Transconsistent*. Oxford University Press, Oxford, 2006.
- READ, Stephen: *Bevezetés a logika filozófiájába*. Ford. Bánki Dezső. Kossuth Kiadó, Budapest, 2001.
- REBOUL, Anne–MOESCHLER, Jacques: *A társalgás cselei. Bevezetés a pragmatikába*. Ford. Gécseg Zsuzsanna. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- RECANATI, François: Pragmatics and Semantics. In Laurence R. Horn–Gregory Ward (eds.): *The Handbook of Pragmatics*. Blackwell Publishing, 2006. 442–462.
- ROSS, Sir David: *Arisztotelész*. Ford. Steiger Kornél. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- RUSSELL, Bertrand: A matematika és a metafizikusok. In uő: *Miszticizmus és logika*. Magyar Helikon, Budapest, 1976. 119–156.
- RUSSELL, Bertrand: *A filozófia alapproblémái*. Ford. Fogarasi Béla. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1991.
- RUSSELL, Bertrand: A denotálásról. *Világosság*. 2005. 12. 5–16.
- RUZSA Imre: *Logikai szintaxis és szemantika. 1. köt.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.
- RUZSA Imre: Russell kontra Frege. In Máté András–Ruzsa Imre (szerk.): *Tertium non datur*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 54–64.
- RUZSA Imre: *Bevezetés a modern logikába*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- SADOCK, Jerrold: Speech Acts. In Laurence R. Horn–Gregory Ward: *The Handbook of Pragmatics*. Blackwell Publishing, 2006. 53–73.

- SAINSBURY, Mark: Filozófiai logika. In A. C. Grayling (szerk.): *Filozófiai kalauz*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997. 73–139.
- SEARLE, John R.: Rationality and Realism, What is at Stake? *Daedalus*. 1993. 122. 4. 55–83.
- SEARLE, John R.: Truth and Correspondence. In uő: *The Construction of Social Reality*. The Free Press, New York, 1995. 199–226.
- SEARLE, John R.: Truth: A Reconsideration of Strawson's Views. In Lewis Edwin Hahn (ed.): *The Philosophy of P. F. Strawson*. Open Court Publishing Company, Chicago, IL, 1998. 385–404.
- SEARLE, John R.: Közvetett beszédaktusok. In Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 62–81.
- SEARLE, John R.: *Elme, nyelv és társadalom*. Ford. Kertész Balázs. Vince Kiadó, Budapest, 2000.
- SEARLE, John R.: Grice on Meaning. 50 Years Later. *Teorema*. 2007. XXVI/2. 9–18.
- SEARLE, John R.: *Beszédaktusok. Nyelvfilozófiai tanulmány*. Ford. Bárány Tibor. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
- SEARLE, John R.: *Mintea. Scurtă introducecere în filosofia minții*. Trad. Iustina Cojocaru. Editura Herald, București, 2013.
- SNOWDON, Paul–GOMES, Anil: Peter Frederick Strawson. (SEP) In: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2019 Edition), Edward N. Zalta (szerk.); URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/strawson/>>.
- SNOWDON, Paul: Strawson's Truth. In *Proceeding to the Aristotelian Society*. The Virtual Issue. No. I., 2013.
- STRAWSON, P. F.: Truth. *Analysis*. 1949. 9/6. 83–97.
- STRAWSON, P. F.: Truth. In uő: *Logico-Linguistic Papers*. Methuen & Co Ltd, London, 1971. 190–213.
- STRAWSON, P. F.: Truth. A Reconsideration of Austin's Views. In uő: *Logico-Linguistic Papers*. Methuen & Co Ltd, London, 1971. 234–249.
- STRAWSON, P. F.: Intenció és konvenció a beszédaktusokban. In Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 198–212.
- SIDER, Theodore: *Logic for Philosophy*. Oxford University Press, Oxford, 2010.
- TÓZSÉR János: *Metafizika*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009.
- VERESS Károly: *Filozófiai szemiotika*. Stúdium Könyvkiadó, Kolozsvár, 1999.

WITTGENSTEIN, Ludwig: *Logikai-filozófiai értekezés*. Ford. Márkus György. Atlantisz, Budapest, 2004.

ZVOLENSZKY Zsófia: Russell megingathatatlan elmélete a határozott leírásokról. *Kellék*. 2005. 27–28. 165–177.

ZVOLENSZKY Zsófia: „Társalgás és logika” kétszer két évtized távlatából. In Herbert Paul Grice: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 338–359.